

Akçakaya, G. ve Can, Y. (2024). Ev kadınlığının sosyolojik analizi: Kayseri örneği. *Uluslararası Türk Dünyası Araştırmaları Dergisi*, 7(4), 383-402.

EV KADINLIĞININ SOSYOLOJİK ANALİZİ: KAYSERİ ÖRNEĞİ

Gülser AKÇAKAYA *
Yücel CAN**

Öz: Bu çalışma, ev kadınlarının ev içi yaşamındaki rolünü, psiko-sosyolojik durumlarını, sosyal çevrelerinin etkisini ve medya ile olan etkileşimlerini temel alarak yaşadıkları sorunları analiz etmeyi amaçlamaktadır. Ev kadınlarının ev içindeki rollerini, cinsiyet faktörü bağlamında ve Marksist feminist kuramlar çerçevesinde ele almaktadır. Araştırmada, “Ev kadınlığı, düzenli gelir kaynağı olan bir meslek olsaydı, ev kadınları bu işi günümüzdeki kadar sorunlu, yorucu ve yıpratıcı olarak görür müydü?” sorusuna yanıt aranmıştır. Çalışma, nitel araştırma yöntemiyle gerçekleştirilmiş olup, araştırma deseni durum çalışması olarak belirlenmiştir. Araştırma, Kayseri’de yaşayan ev kadınları üzerinde yürütülmüş ve demografik özellikleri ortak olan bir grubu temsil ettiği için amaçlı örneklem ile katılımcılar aracılığıyla diğer katılımcılara ulaşıldığı için kartopu örneklem kullanılmıştır. Araştırma kapsamında 23 kişi ile görüşmeler yapılmış, veriler gözlem ve mülakat yoluyla toplanmıştır. Bazı görüşmeler, katılımcılardan izin alınarak ses kaydına alınmış, ses kaydına izin vermeyen katılımcılar için kısa notlar tutulmuştur. Sonuçlar, ev kadınlarının yaptıkları işten maddi kazanç elde etmek ve emekli olmak istediklerini göstermektedir. Bu bağlamda, eğer yaptıkları işten gelir elde edebilirlerse, ev kadınlığına yönelik tutumlarının değişeceği ifade edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: *Ev Kadını, aile, toplumsal cinsiyet, Marksist Feminizm, ev içi emeği*

SOCIOLOGICAL ANALYSIS OF HOUSEWIFERY: KAYSERİ EXAMPLE

Abstract: This study aims to analyze the role of housewives in domestic life, their psychosociological situation, the impact of their social environment and the problems they face based on their interaction with the media. It discusses the roles of housewives in the home in the context of gender factor and Marxist feminist theories. The research seeks to answer the question “If housewifery was a profession with a regular source of income, would housewives see this job as problematic, tiring and exhausting as it is today?”. The study was conducted with qualitative research method and the research design was determined as a case study. The research was conducted on housewives living in Kayseri and purposive sampling was used because it represents a group with common demographic characteristics and snowball sampling was used because other participants were reached through the participants. Within the scope of the research, 23 people were interviewed and data were collected through observation and interviews. Some of the interviews were audio-recorded with the permission of the participants, and short notes were kept for the participants who did not allow audio recording. The results show that housewives want to

* Öğrenci, Ömer Halisdemir Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyoloji Bölümü, Yüksek Lisans Öğrencisi, Kayseri/Türkiye sukranakcakaya76@gmail.com

 ORCID ID: 0009-0004-0592-3979

** Prof. Dr., Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Sosyoloji Bölümü, Niğde/Türkiye ycan@ohu.edu.tr

 ORCID ID: 0000-0002-5782-6570

earn money from their work and retire. In this context, it was stated that if they could earn income from their work, their attitudes towards housewifery would change.

Keywords: *Housewife, Family, Gender, Marxist Feminism, Domestic Labor*

Aile, kan bağı, cinsel ilişki ya da yasal bağlarla birbirine bağlı bireylerden oluşan, mahrem ilişkilerle örülmüş bir sosyal birimdir. Zaman içerisinde ayakta kalmayı ve değişen koşullara uyum sağlamayı başaran aile, son derece esnek bir toplumsal yapı olarak varlığını sürdürmüştür (Marshall, 2021, s. 7). Aile kavramı, toplumsal yapının değişimine bağlı olarak tarihsel süreçte değişiklik göstermiştir. Bu süreç içerisinde çeşitli aile biçimleri ortaya çıkmış, aile içindeki roller de dönüşüme uğramıştır.

Aile içinde önemli bir role sahip olan kadının konumu, tarih boyunca birçok kez değişime uğramıştır. Bu değişimlerin temelinde, toplumsal değerlerin dinamik ve sürekli dönüşen bir yapıya sahip olması yatmaktadır. Özellikle sanayileşmenin etkisiyle kadın ve erkek arasındaki toplumsal roller belirgin farklılıklar göstermeye başlamıştır. Bu süreç, “ev kadını” kavramının ortaya çıkmasına neden olmuş ve endüstrileşme ile bu rol daha belirgin hale gelmiştir. Sanayileşme ve kentleşme ile birlikte kadınlar, ücretli ve ücretsiz emek gücüyle çalışanlar olarak ikiye ayrılmıştır. Ücretsiz emek gücü ile çalışan kadınların maruz kaldığı çeşitli sosyo-psikolojik sorunlar, toplumsal cinsiyet eşitsizliğinden kaynaklanmaktadır.

Toplumsal cinsiyet eşitsizliği, sosyolojik bir temele dayanan bir olgudur; zira toplumlar, kadın ve erkeği eşit statüde değerlendirmemektedir. Kadınlara ve erkeklere, biyolojik ve psikolojik farklılıkları temel alınarak toplumsal roller ve sorumluluklar atfedilmiştir. Geleneksel olarak, erkekler fiziksel güç gerektiren işlerde çalışırken, kadınlar daha çok ev içi faaliyetler, temizlik ve yemek yapma gibi sorumluluklarla sınırlandırılmışlardır. Günümüzde ise kadınların iş gücüne katılımı artmış olmasına rağmen, ev içi sorumluluklar bakımından daha fazla yük üstlenen taraf olmaya devam etmektedirler. Teknolojik gelişmelerle birlikte, kadınların sosyal medya platformlarında daha aktif rol almaları, yeni bir sosyalleşme biçiminin ortaya çıkmasına yol açmıştır. Bununla birlikte, komşuluk ve akrabalık ilişkileri, sosyal ziyaretler, arkadaş toplantıları ve düzenlenen çeşitli etkinlikler de kadınların sosyalleşme süreçlerinde önemli bir etkiye sahiptir.

Bu çalışmada, ev kadınlarının toplumsal rolleri kuramsal yaklaşımlarla ilişkilendirilerek “Ev kadınlığı, düzenli gelir kaynağı olan bir meslek olsaydı, ev kadınları bu işi günümüzde ki kadar yorucu ve yıpratıcı görür müydü?” sorusuna cevap aranacaktır.

1. Teorik Çerçeve

1.1. Ev Kadınlığı Kavramı ve Aile

Aile toplumun değişimi ile birlikte değişime uğrayan bir kurumdur. Engels Morgan’ın aile kavramını şu şekilde aktarır; Aile hareketli öğedir, asla duraklama halinde değildir; toplum aşağı dereceden daha yüksek bir dereceye geliştiği ölçüde, aile de aşağı bir biçimden daha yukarı bir biçime geçer (Engels, 2021, s. 38). Böylece ailenin değişimi topluma bağlıdır. Aile dört farklı üretim biçiminin hâkim olduğu süreçten geçmiştir ve dört farklı toplum türünü ortaya çıkarmaktadır. Bu topluluklar şu şekilde sıralanmaktadır; Avcı ve Toplayıcı toplumda aile, Tarım Toplumunda aile, Sanayi toplumda aile ve sanayi sonrası yani günümüz toplumda aile olarak. Ev kadını kavramı ise evin içinde yemek yapan, evi süpüren, bulaşık yıkayan ve çocuğa bakan, yani ücretsiz emek gücü ile çalışan kişi şeklinde adlandırılabilir. Ev kadınlığı kavramı nasıl ortaya çıkmıştır? Ev ve ev işlerinin kadınlığın inşasındaki yeri nedir? Ev kadınlığı kavramı inşa mı edilmiştir yoksa kadınlığın doğal bir eğilimi midir? Üretim araçlarının ortak mülkiyetine dayanan avcı ve toplayıcı topluluklar yerini tarım devrimi sonucunda üretim aracının “toprak” olduğu tarım toplumlarına; sanayi devrimi sonucunda da tarım topluluklarının yerini üretim aracının “fabrika” olduğu sanayi toplumlarına bırakmıştır (Köse, 2022, s. 15). Kısaca ailenin değişimi topluma bağlıdır. Etnograflar avcı ve toplayıcılık

döneminde anaerkil bir yapının olduğunu ortaya koymuşlardır. Anaerkillik kavramının iki kullanımı vardır. Birincisi, annelerin aile reisi olduğu bir toplumsal örgütlenme tipi yani soyun annelere göre belirlendiği bir durumken: İkincisi, annelerin başlıca güç konumlarını ellerinde tuttukları bir topluma göndermede bulunur (Marshall, 2021, s. 22). Avcı ve toplayıcılık döneminde kadın ve erkek arasında eşitlik söz konusuydu. Yani erkeklerin avladığı, kadınların ise yiyecek topladığı bir ortak işbölümüne dayalı bir sistem vardı. Zaman içerisinde, avcı ve toplayıcı topluluklar gelişmiş ve toprak işlemeyi öğrenmişlerdir. Böylece bu topluluklar yerleşik hayata geçerek yerini klana dayalı topluluklara bırakmıştır. Bu topluluklar geçmişten farklı olarak hayvanları evcilleştirmişlerdir ve tarıma elverişli yerlerde kalmayı tercih ederek yerleşik hayatta geçmişlerdir. Bu topluluklarda işlerin büyük bir bölümünü kadınlar yapardı. Zaman içerisinde özel mülkiyetin ortaya çıkmasıyla, üretim ilişkilerinde ve üretim araçlarında meydana gelen gelişmelerle anaerkil sistemin yerini ataerkil sistemi almıştır. Böylece tarım toplumu dediğimiz ataerkil aile yapısı ortaya çıkmıştır. Ataerkil aile yapısını babanın dönemi şeklinde ifade edebiliriz. Sayın babaerkil dönemi şöyle tanımlamaktadır. Annenin egemenliğini açıklayan kuramlar, babanın egemenliği için de geçerlidir. Baba egemenliği, soy zincirinden babaya göre belirlenmesinden ve üretimde erkeğin kadından daha önemli rol oynamasından kaynaklanır (Sayın, 1990, s. 76). Ataerkillikle birlikte sınıflı bir toplum yapısı hakim olmuştur. Ataerkil topluluklara köleci topluluklar şeklinde ifade edilebilir. Engels ataerkil toplulukları şu şekilde adlandırmıştır. Erkek tekelci egemenliği kurulduktan sonra, ataerkil aile biçimini belirleyen şey çok-karılılık değil, ama ‘‘özgür ya da değil, belirli sayıdaki kimselerin, aile başkanın kabaca otoritesi altında bir aile kurarak örgütlenmesidir(...)Bu aile biçiminin en yetkin örneği, Roma ailesidir. Başlangıçta, familia sözcüğü, günümüzdeki bilinen burjuvaların duygusallık ve karı-koca cıvılcıklarından oluşan aile anlayışı değildir; Romalılarda, her şeyden önce, bu sözcük karı-koca ve çocuklar için kullanılmaz. Yalnızca köleler için kullanılır. Famulus ‘‘evcil köle’’ anlamına gelir. Familia ise ‘‘bir tek adama ait olan kölelerin bütünü’’ anlamına gelmektedir. Mesela Gaius zamanında, familia id est patrimonium(yani miras payı) vasiyetle bırakıyordu. Yani Romalılarda aile başkanın kadını, çocuğu ve belirli sayıdaki köleyi babalık otoritesi altında tuttuğu ve hepsi için yaşatmak ve öldürmek hakkına sahip olduğu bir toplumsal örgütlenme biçimidir (Engels, 2021, s. 69).

Ataerkil topluluklarda ailenin hakimiyeti tamamen erkeğe aittir. Yani kadının yeri ve önemi yoktur. Köleci topluluklardan sonra feodal topluluklar ortaya çıkmıştır. Bu toplulukların köleci topluluklardan farkını TİB (Tüm İktisatçılar Birliği) şu şekilde açıklamaktadır. Zaman içinde zayıflayan köleci toplumun yerini feodal toplum aldı. Feodal toplum yapısını köylü (serf) ve toprak sahibi bey (lord) arasındaki mülkiyet ilişkisini belirlemektedir. Bu toplulukların en önemli üretim aracı, topraktır. Tüm toprakların mutlak sahibi kralken, beyler kral adına büyük toprak parçalarını işletirdi. Köylü ise, üretici sınıfındaydı. Beye ve toprağa olan kişisel ve yasal bağımlılığı söz konusuydu (TİB, 1975, s. 29).

Bu aile sistemini patriarka olarak da adlandırabiliriz. Patriyarka (ataerkillik) kısaca erkeğin yönetimi, erkeğin ailedeki diğer bireylere üstünlük kurması anlamına gelir. Ancak yaşanan gelişmeler erkeğin üstünlüğünün sadece aile içinde kalmasına izin vermemiş diğer bütün alanlarda da (din, siyasi, sosyal, kültürel vb) hızla yayılmaya devam etmiştir (Aydın ve Erciyes, 2022, s. 315). Bu kavramın temelinde ‘‘eşitsizlik, boyun eğme ve bağımlılık gibi fikirler yatmaktadır (Gittinis, 1985, s. 63). Hiyerarşik bir yapı söz konusudur. Soylu bir ailede çocuk ve kadın olmanın hiçbir önemi yoktur ve bu aile yapısında çocuğun yeri çok fazla önemsenmemektedir üstelik kadına annelik görevi atfedilmemiştir ama toplum yapısının değişimiyle beraber çocuğun önemi artmış ve kadın tamamen ev içinde kalmıştır. Feodal sistemde üretici güçlerin gelişmesi, serflerle feodal beyin üretici güçlerin gelişmesini önleyici tutumu ve ticaretle birlikte yeni bir sınıfın ortaya çıkışı sanayi toplumunu ortaya çıkarmıştır

(TİB, 1975, s. 38). Bu yeni sınıfın yani burjuvazinin ortaya çıkması, üretim biçiminin yeniden örgütlenmesine neden olmuştur. Kişiler önceden evlerinde üretim yaparken şimdi üretimi bir işverenle birlikte yapmaktadır. Üretim biçimlerinin değişmesi ile birlikte geniş aile kavramının yerini sanayi toplumla birlikte anne, baba ve çocukların oluşturduğu çekirdek aile kavramı almıştır. Çekirdek aileyi modern aile tipi olarak da adlandırabiliriz. Modern aile tipi, Freud sayesinde anlam kazanmıştır. Çekirdek aile tipi Avrupa da ortaya çıkmıştır. Poster Burjuva ailesinde bireyler arasındaki ilişkiyi şöyle tanımlamaktadır; Burjuva ailesinde ilişkiler katı cinsel rol bölüşümü tarafından düzenleniyordu. Koca, ailesinin geçimini sağlayacak sermayeye sahip olduğu için ailedeki egemen otoritedir. Kadın ise kocasının toplumsal statüsüne uygun düşecek şekilde, evdeki hizmetkârların yardımıyla evin düzeni, temizliği ve dekorasyonu ile ilgilenmektedir. Koca, kadının bağımlı olduğu özerk bir varlık, özgür bir vatandaş olarak düşünülüyordu. Kadın ise benlik duyguları kocalarının dünyadaki konumundan kaynaklanan görece varlıklarıdır. Evliliğin en önemli mutluluk aracı çocuklardı. Aile tarihi, çocuklara çok önem veriyordu ve yeni olan ihtimamla yetiştiriyordu. Bu anlamda burjuvazi sınıfı çocukları yeniden değerlendirdi ve daha anlamlı hale gelmesini sağladı. Bu yeni annelik sevgisi kadınlar için doğal olduğu düşünüldü. Kadınlar çocuklarına sadece sevgi vermediler, aynı zamanda çocukları yetiştirdiler. Böylece kadınlar daha önce görülmemiş bir şekilde eve kapatıldılar; çevrelerinde meydana gelen büyük politik ve ekonomik dönüşümler bir yana bırakarak çocuklarına bakıp büyütme, evin bakımını sağlama ve kocalarına yemek hazırlayarak servis yapmaları gerekiyordu (Poster, 1989, s. 200). Bu metinden de anlaşılacağı üzere ‘ev hanımı’ ve ‘ev kadını’ kavramı burjuva ailesinin oluşumuyla başlamıştır. Ayrıca feodal dönemde başlayan patriarka ideolojisi kapitalizm döneminde de devam etmiştir. Evde oturan ev bakımını üstlenen kadınlar olduğu gibi, ev dışında çalışan kadınlarda vardı. Buda aile yapısını çözmüştür ve bozulmasına yol açmıştır. Bu dönemde bazı kadınlar iş hayatına atılmaya başlamıştır.

Engels, Lenin ve Marx ‘*Kadın ve Aile*’ kitabında kapitalist dönemde sanayide ve tarımda çalışan kadınları incelemiştir. Ama bu incelemeler doğrudan kadın sorunuyla ilgili değildir. Tamamen tarihsel gelişimin akışı içerisinde incelenmiştir. Genel olarak Kadın ve Aile kitabında kadın ve erkek arasındaki eşitsizlikten bahsedilmektedir. Klasik Marksist feministlere göre; kapitalizm kadınları baskı altına almıştır. Kadın emeği ücretsiz emektir ve ev işlerinin (ücretsiz emeğin) ücretlendirilmesi gerektiğini düşünürler. Yani aile konumunda erkek burjuvazi ise kadın proletaryadır. Aslında eskiden kadın emeği erkek emeğiyle aynıydı. Cins ve yaş farklarının işçi sınıfı için artık toplumsal geçerliliği yoktur. Yalnızca, yaş ve cins farklarına göre farklı giderlere yol açan emek araçları vardır (Marx, Engels ve Lenin, 1979, s. 17). Bu toplumlarda erkek egemenliği devam etmektedir. Sanayi sonrası toplum ile birlikte kadının konumu değişmiştir. Değişimin sebebi ise ikinci dünya savaşında erkeklerin yerini kadınların almasıydı. Böylece kadınlar meslek edinen ve düzenli gelir elde eden gruplar haline gelmiştir. Mesleği olmayan, gelir elde etmeyen ve ücretsiz emek ile çalışan kadın ise ev hanımı olarak nitelendirilmektedir. Ayrıca kadınların iş hayatına girmesi ataerkil toplumu altüst etmeye başlamıştır. Kadınlar için ev işi hem düşük statülü bir iş hem de kapitalizmin işleyişine dayalı bir meslektir. Buna bağlı olarak Bora, ev kadınlığı kavramını şu şekilde açıklamıştır; O öncelikle ev kadınlığı kavramını tarihsel bir konuma bağlamaktadır. Kapitalist üretim ilişkilerinin gelişmesi ve yaygınlaşmasıyla ev ve iş yerinin ayrılması, evin ekonomi dışında bir yer haline gelişi, ekonomi ile ilişkilendirildiğinde de ancak tüketicilik konumu son yüz elli- iki yüz yıllık tarihin bir sonucudur (Bora, 2021, s. 59). Yukarıda da bahsedildiği gibi önceden de ev işleri ve çocuk bakımı yine kadınlar tarafından yapılmaktaydı. Ama orada kadının yaptığı, inek sağmak, örgü örmek, tohum ekmek vb. işlerin hepsi aile ekonomisine katkı sağlıyordu. Günümüzde bu durum değişti. Bu işler günümüzde de yaşamsal öneme sahip olduğu halde ev işi ücretsiz diğer işler ücretli olduğundan ‘üretken işlere’ yeni bir statü eklendi ve ‘üretken olmayan’ işlerin önemi küçümsendi (Gittins, 1985, s.

41). Böylece ev ve iş arasında bir ayrım meydana geldi. Bu ayrım yapay bir ayrımdır. Ev ve aile tamamen kutsallaştırılmıştır. Evde olup bitenler tamamen gizli, özel ve görünmez bir hale gelmiştir. Bu da kadın ve erkek arasındaki eşitsizliği artırmış, kadınlar için ideal mesleğin ev kadınlığı olarak tasarlanmasına yol açmıştır.

1.2. Ev Kadınlığı

Ev kadınları hakkında ilk sosyolojik incelemeleri yapan Ann Oakleydir. Oakley'in *Ev İşlerinin sosyolojisi ve Ev kadını* (1974) adlı eseri konuyu anlamamız bakımından önemlidir. Oakley bu eser sayesinde ev kadınlığına dair bulgularını Marshall şöyle tanımlamaktadır; "Ev kadınları, evde yaptıkları çeşitli işler karşısındaki tatmin ve tatminsizlik duyguları, evin temiz ve düzenlilik standartlarını korumak için yapılan rutin işler, bu işleri yapan kadınlarının kendilerine bakışı, gün içinde yapılan işlerin monotonluğu, parçalılığı ve hızı (çalışma koşulları), ev kadınları arasındaki toplumsal etkileşim, ev işi yaparken kendini ödüllendirme (*iş memnuniyeti) ve tüm bu ev işleri konusunda değişik toplumsal sınıflarda görülen farklılıklar ve benzerlikler hakkında birçok sorun gündeme getirilmiştir" (Marshall, 2021, s. 222).

Oakley bu çalışmasında, ev kadınlarının memnuniyetsizliğini ve tatmin olamama gibi olumsuz duygular içinde olduğunu dile getirmiştir. Oakley, "ev işlerinin, kadının eş veya anne rolünün doğal bir uzantısı değil başlı başına bir meslek olarak anlaşılması gerektiğini dile getirmektedir" (Antikson, 2017, s. 318). Oakley'e göre; "Kadınların evine bağlılığı, öğrenilmiş yoksunluk ve uyarılmış boyun eğdirme döngüsüdür" (Antikson, 2017, s. 319). Oakley, bu sözü ile ev işlerinin bir sömürü biçimi olduğunu ifade etmektedir. Kadınlar için ev işi, hem düşük statülü bir iş hem de kapitalizmin işleyişine dayalı bir meslektir. Liberal feminist olan Taylor ve Mill ev kadınlığı kavramını açıklamasa da, eserleri olan "*Kadınların Vatandaşlık Haklarının Tanınması*", "*Evlilik ve Boşanma Üzerine İlk Denemeler*" ve "*Kadınların Köleleştirilmesi*" adında yazılan feminist yazıları, ev kadınlığına dair önemli tespitler ortaya koymuştur. Taylor ve Mill kadınlarla erkekler arasında eşitlik kavramına önem vermiştir. Taylor ve Mill, kadınlarla erkeklerin eşitliği konusunda hemen hemen aynı fikirde olsalar da bazı noktalarda fikir ayrılığı yaşamışlardır. Örneğin; "*Evlilik ve Boşanma Üzerine İlk Denemeler'de*" Taylor erkekle kadının çocuk yetiştirmedeki rollerine dair geleneksel varsayımları kabul etmiştir. Mill, ise aksini söylemiştir, böylece geleneksel varsayımları kabul etmemiştir. Ama diğer eserlerinde ki düşünceleri aynıdır. Taylor, bir kadının ev içinde (annelik-ev kadını) çalışmakla ev dışında çalışmak arasında seçimin yanına üçüncü bir şık eklemenin gerektiğini düşünmektedir. Aile gelirin katkıda bulunabilen iyi eğitilmiş bir kadının kocasından daha fazla saygı göreceğini ve eş olarak muamele edileceğine işaret etti. Bunun yalnızca kadınlara değil, bir bütün olarak topluma da faydalı olacağını; kendi ailesinin ahlaki gelişimine engel olabilirdi (Mangan,2020, s. 71). Kısaca Taylor kadınlar annelik ve ev kadınlığı rollerine bir meslek eklemek zorunda olduğunu dile getirmiştir. Yani Betty Frieda 1957'de Amerikalı beyaz, eğitilmiş ve ev kadınlarının üzerinde bir araştırma yaptı. Bu kadınlar ekonomik açıdan iyi olmalarına rağmen, sürekli mutsuz ve memnuniyetsiz içindelerdi. Bu kadınlar sorunlarını açıklayamıyordu. Bu yüzden Frieden bu mutsuzluk duygusuna, adı olmayan sorun dedi. Buna ilişkin bulgularını 1963'te "*Kadınlığın Gizemi*" kitabını yayımladı. Bu kitap yayımlandıktan birkaç ay sonra, Eşit Ücret Yasası yürürlüğe girdi. 1966'da Fridan ve diğer feministlerin desteğiyle Ulusal Kadın Örgütü (NOW) kuruldu. Bunun dışında, Marksist çalışmaların ev kadınlığı sosyolojisine katkısı paha biçilemez. Çünkü Marksist çalışmalar ile birlikte ev içi emek ve ev ücreti kavramı sorgulanmıştır. Bu kavramlar dışında annelik, ev, ev içi iş bölümü, evlilik, aile ve ataerkil kavramları önemlidir. Marksizm'in kadın sosyolojisine katkısını sorgulamak gerekir. Öncelikle burjuva ailesinin ortaya çıkmasıyla, kadının konumu değişmiştir. Buda yeni sorunları ortaya çıkarmıştır.

1.3. Marksizm’de Kadının Konumu ve Aile

Marksizm, Karl Marx, Friedrich Engels ve Vladimir Lenin fikirleri sonucunda ortaya çıkmıştır. Marksistlere göre aile, din, kültür, ideoloji gibi yapıları etkileyen ve bu toplumsal olayları değiştiren temel araç, ekonomidir. Bu yaklaşıma ‘‘indirgemecilik’’ diyebiliriz. Marx, *Ekonomi Politikin Eleştirisine Katkı* (1957) eserinde maddi hayatımızın üretim şekli, yaşama sürecimizin toplumsal, zihinsel ve siyasal biçimini etkilediğinden bahseder; Gelişmelerinin belirli bir aşamasında, toplumun maddi üretici güçleri, o zamana kadar içinde hareket ettikleri mevcut üretim ilişkilerine ya da bunların hukuki ifadesinden başka bir şey olmayan mülkiyet ilişkilerine ters düşerler. Üretici güçlerin gelişmesinin biçimleri olan bu ilişkiler, onların engelleri haline gelirler. O zaman bir toplumsal devrim çağı başlar. İktisadi temeldeki değişme, kocaman üstyapıyı, büyük ya da az bir hızla altüst eder. ... Burjuva üretim ilişkileri, toplumsal üretim sürecinin en son uzlaşmaz karşıtlıktaki biçimidir – bireysel bir karşıtlık anlamında değil, bireylerin toplumsal varlık koşullarından doğan bir karşıtlık anlamında; bununla birlikte, burjuva toplumun bağrında gelişen üretici güçler, aynı zamanda, bu karşıtlığı çözüme bağlayacak olan maddi koşulları yaratırlar (Marx,1979, s. 25-26). Marx toplumsal olayların değişimini ve gelişimini üretim biçimleriyle açıklar. Toplumun gelişimi veya değişimi tarihsel bir süreçtir. Avcılık toplumdan tarıma, feodal toplumundan da modern topluma ulaşılmıştır. Modern toplumda iki büyük sınıf vardır; Burjuvazi ve Proletarya. Burjuvazi, üretim aracı elinde olan sınıflardır. Proletarya ise emek gücü ile çalışan sınıflar olarak ayırmaktadır. Bu iki sınıf sürekli çatışır ve sonunda dayanışması azalan burjuvazi kaybeder, dayanışması artan veya sınıf bilinci gelişen proletarya ise kazanır. Marx ve Engels eserlerinde, tam olarak kadın sorunundan bahsetmez. Ama Marx ve Engels’in görüşleri, birçok feministe esin kaynağı olmuştur. Öncelikle Marx’a göre, kadın ve erkek yoktur, sınıflar vardır. Demir Marksist düşünce ve kadın arasındaki ilişkiyi şu şekilde açıklamaktadır; Marksist düşünce içerisinde sınıf bilinci büyük önem taşımaktadır. Marksizm’in temelde iktisadi açıklamalara büyük önem verdiği için kadın sorunu da dahil birçok sorun iktisadi sürecin bir fonksiyonu biçiminde ele alınmalıdır. İktisadi konunun siyasal alana aktarılmasında kilit rol üstlenen sınıf bilinci Marksizm’in kadın sorununa bakış açısını da büyük oranda biçimlendirmektedir (Demir, 1996, s. 42).

Marx ve Engels’in *Kadın ve Aile* (1976) eserinde kadın ve erkek arasındaki sınıf ayırımı bahsedilmektedir. Aile konumunda erkek burjuvazi ise kadın proletaryadır. Böylece erkek kadın üzerinde egemendir. Engels bu durumu şöyle özetlemektedir: Günümüzde, erkek çoğunlukla, hiç değilse varlıklı sınıflarda, ailenin dayanağı olmak ve onu beslemek zorundadır. Bu durum ona hiçbir hukuksal ayrıcalıkla desteklenmeyi gereksinmeyen, egemen bir otorite kazandırır. Aile içinde, erkek burjuvadır; kadın proletarya rolünü üstlenir.(...) Erkeğin kadın üzerinde egemenliğinin özel niteliği, bu iki cins arasında gerçek bir toplumsal eşitlik kurma zorunluluğudur. Bütün bunlar kendilerini, ancak erkekle kadın eşit hukuksal haklara sahip oldukları zaman apaçık göstereceklerdir. O zaman görülecektir ki, kadının kurtuluşunun ilk koşulu, bütün kadın cinsinin yeniden toplumsal üretime dönmesidir. Bu koşul, karı-koca ailesinin, toplumun iktisadi birimi olarak ortadan kaldırılmasını gerektirir (Marx, Engels ve Lenin, 1979, s. 88-89). Buradan da anlaşılacağı gibi toplumdaki eşitsizliğin asıl kaynağı, üretim biçimidir. Böylece Marksistlere göre proletarya’nın (kadın) burjuvaziyi (erkek) devirmesi gerekir. Ancak o zaman kadın, eşit haklara sahip olabilir. Marx ve Engels’in bu fikirleri Marksist ve Sosyalist feministleri ortaya çıkarmıştır. Marksist Feminizmin temel sorunu kadınların ev işiyle harcadığı emek ve sömürü ilişkisidir. Klasik Marksist Feministlerden önemli isimlerden birisi Evelyn Reed ‘dir. Reede göre kadın ve erkek arasındaki eşitsizlik ancak kapitalizm bitince sağlanacaktır. Reed’in teorisi tatmin edici olmayınca Marksist Feministler kadınların evde yaptıkları işe odaklanmışlardır. Margaret Benston yemek, temizlik ve çocuk bakımı işlerini toplumsallaştırmaksızın kadınları üretici işgücüne dahil etmenin, baskı altındaki kadınları daha da kötüleştirceğini ileri sürdü.

Kadınlar işlerini ücret karşılığında hem ev içinde hem de ev dışında yapmaları kadınlar için ilerleme olacağı konusunda ısrar etmektedir (Tong ve Botts, 2021, s. 134). Böylece kadınların bu ev işlerini belli bir ücret karşılığında yapması kadınları ileri konuma getireceğini düşünmektedir. Dalla Costa ve Selma James Benston'un ev işinin toplumsallaştırması fikrini kabul ediyordu ama kapitalist bir toplumda kadınların erkeklerle aynı ücreti alabilmesi için, toplumsallaşmaya gerek yoktu. Onun yerine kadınların evdeki işinin karşılığında erkeklerinin işverenleri kadınlara ücret ödemesi, sorunu ortadan kaldıracığını ileri sürmüştür. James, ücretli emeğin olduğu dünyada kadınların ev işine ücret verilmemesini, ekonomik nedenden çok politik olarak görmektedir. Bu yüzden James kadınların işini görünür kılmak bütün sınıfsal birliği sağlamak olduğunu düşünmektedir. Dalla Costa da James gibi düşünmektedir. Ama ev işinin veya ev emeğinin toplumsallaşması gibi bir şey olmamıştır. Marksist ve sosyalist feministlere göre: Kapitalist toplumların yanı sıra sosyalist toplumlarda da neden ev işinin kadınlar işi olarak görüldüğümü salt ekonomik koşullarla açıklanamayan pek çok Marksist feminist, açıkça tüm kadınlar aynı cinsiyet sınıfına –yani, birinci (erkek) cinse hizmet etmek için var olduğu düşünülen ikinci (kadın) cinse- mensup olduklarından ev işinin tüm toplumlarda kadınlara tahsis edildiği sonucuna vardır (Tong ve Botts, 2021, s. 137). Bu sorunun hala çözüme kavuşmaması ataerkil yapının kapitalizmle ilişkili olduğunu söyleyebiliriz. Iris Marion Young ve Heidi Hartman ataerkil yapıyı birçok yönden eleştirmektedir. Young ve Hartman kapitalizm ve ataerkil yapı birlikte çalıştığını söylerler. Bu iki sistem, kadının gücünü baskılar ve kadını ikincil konuma atmak için birlikte çalışmaktadır. Sonuç olarak, Marksist feministlerin hayal ettiği ev iş ücreti gerçekleşmemiştir.

1.4. Cinsiyet ve Toplumsal Cinsiyet

Toplumda kadın ve erkekte beklenen roller, davranışlar, duygular ve faaliyetler farklıdır. Bu farklılıkların nedenini araştıran birçok çalışma yapılmıştır. İlk önce cinsiyet ve toplumsal cinsiyet arasındaki ayrımı üzerinde durulmuştur. Kadınlar ve erkeklerden beklenen rol ve davranışlar konusunda farklı görüşler söz konusudur. Bu görüşler biyolojik temelli olan farklılıklar cinsiyet (sex) ile adlandırılırken, kültürel farklılıkları toplumsal cinsiyet (gender) olarak adlandırılmasının gerekliliğini vurgulayan görüşlerdir. Elbette bu terimlerinin ayrılmamasına ilişkin görüşlerde vardır. Erkek ve kadın farklılığımız ve belirlenmemiz sosyo-kültürel bir olgudur. Bu da toplumsal cinsiyet olarak tanımlanabilir. Böyle bir olguya ihtiyaç duyulmasının nedenini şöyle açıklayabiliriz: Biyolojik-anatomik (üreme anatomisine dayalı) temelli olduğu düşünülen cinsiyet ile toplumsal temelli olduğu varsayılan cinsiyet (*gender*) birbirinin karşıtı olarak düşünülmüş, “toplumsal cinsiyet” de bundan hareketle kavramlaştırılmıştır. Kültürel olarak kadını ve erkeği toplumsal bir kadına ve erkeğe dönüştüren kategoridir toplumsal cinsiyet (Saygılıgil, 2016, s. 9-10). Yani bu ayrımın asıl amacı bedensel cinsiyet ile kültürel olan cinsiyeti kavramlaştırmaktır.

Biyolojik yaklaşıma göre, kadın ve erkek arasındaki cinsiyet farklılıklarının biyolojik faktörlere veya özelliklere bağlı olduğunu söylemektedir. Kadın ve erkek arasındaki biyolojik farklılığa cinsiyet farklılıkları şeklinde adlandırabiliriz. Bu farklılığı üreme organlarına, hormonlara ve beyin yapısına göre açıklanmaktadır. 19.yüzyıların ortalarında ise, yüksek zihinsel işlemlerin merkezi olarak görülen ön beyin loblarının erkeklere kıyasla kadınlarda daha küçük ve daha az kıvrımlı olduğu, buna karşılık algılama gibi daha basit zihinsel süreçlerin merkezi olarak kabul edilen yan lobların kadınlarda daha büyük olduğu ileri sürülmüştür. Daha sonra ileri sürülen bu görüşünün tersine, kadınlarının beyinlerin ön loblarının büyük, ama yan loblarının küçük olduğu belirtilmiştir. Bazıları bu cinsiyet farklılıklarının fetüsün beyinde de görülebildiğini ileri sürmüştür (Dökmen, 2017, s. 48-49). Bu görüşe kadın ve erkek arasındaki farklılığı kadın ve erkeğin beyin işlevlerindeki farklılığa bağlamıştır. Beyin performansının erkekler de daha üstün olması matematikte başarılı

olmasına yol açmıştır. Biyolojik yaklaşım erkek ve kadın arasındaki bir diğer farklılık ise hormonlardır. Yapılan araştırmalar sonucunda genetik mekanizma ve hormonal aktive sonucunda erkeksi veya kadınsı davranışlar gösterdiğini belirtilmiştir. Sosyal davranışın biyolojik süreçlerden ve genetik faktörlerden ortaya çıktığını ileri süren disiplin dalına sosyobiyojoloji denir. Bu bilim dalına göre toplumsal cinsiyet rolleri, insan türünün hayatta kalmasını ve neslinin devamını sağlamıştır. Sosyobiyojoloji ile ilgili kanıtlar saldırganlıkla ilgili biyolojik incelemeler sonucunda gerçekleşmiştir. Mesela erkeklerin kadınlara göre daha saldırgan olması, cinsiyet hormonlar ve özellikle testosteron ile ilgilidir. Böylece kadın ve erkek arasındaki üreme fonksiyonları, kişilik oluşumuna, annelik ve babalık özelliklerine ve eş seçme davranışını etkilemektedir. Simone De Beauvoir biyolojik veriler hakkında şunları söylemektedir; Anasoylu ilkel toplumlarda babanın gebelikle bir alakası olmadığı düşünülmekteydi. Atalardan gelme embriyonların canlı tohumlar olarak ana karnına sızdığı düşünülüyordu. Patriyarkanın gelişiyle birlikte baba kendi soyu üzerinde hak iddia edebilirdi. Annenin ise tohumu taşıdığı için semirttiği kabul edilebilir. Ama yaratan yalnızca babadır (Beavivor,2 022:1/s. 47). Burada Simone De Beauvoir, kadın ve erkek rollerinin yapısının toplumdaki topluma ve tarih yapısına göre değiştiğini ifade etmektedir. Yani biyolojik bir yaklaşımı desteklemez ve eleştirir. Roller biyolojik farklılıklara bağlı olarak toplum tarafından, inşa edilmiştir. Toplumsal dünya, bedeni cinsiyetlendirilmiş bir gerçeklik, cinsiyetlendirici görüş ve bölünme esaslarının taşıyıcısı olarak inşa eder. Alginın bu bedenselleşmiş toplumsal programı, dünyadaki her şeye en başta da bedeninin kendisine, onun biyolojik gerçekliğine uygulanır. Erkeklerin kadınlar üzerindeki keyfi, tahakküm ilişkisine kök salmış mitsel bir dünya görüşünün esaslarına uygun olarak, biyolojik cinsler arasındaki farklılıkları inşa eden bu programdır. Bu tahakküm ilişkisinin kendisi de işbölümü vasıtasıyla toplumsal düzenin gerçekliğine kazanmış durumdadır (Bourdieu, 2015, s. 22-23). Bourdieu burada, cinsiyetler arasındaki farklılığı toplumsal dünya inşa etmiştir şeklindeki görüşüyle, biyolojik verilere karşı çıkan bir tutum sergiler. Erkeğin kadına tahakküm gerçekleştirdiği yer kadın bedenidir.

1.5. Feminizm Kavramı

Feminizm kadınların toplum içindeki rolünü ve haklarını genişletmeyi öngören bir doktrin olarak tanımlanır. 18.yüzyıl sonlarında ortaya çıkan feminizm kavramı Latince’de kadın anlamına gelen femine kavramından türemiştir (Sevim, 2005, s. 7). Feminizmin tarihsel süreci, üç dalgaya ayrılmaktadır. Bu ayrımın nedeni, kadınların farklı istekleri ve amaçları olmasıdır. Birinci dalga feminizmi, 19. yüzyılın ortasında ABD ve Avrupa’da gündeme geldi. Köleliğin kaldırılması feminizmin doğmasına sebep olmuştur. İlk feministler çoğunlukla orta sınıf kadınlar için eğitimde, siyasette veya hukukta hak talep ettiler. Birinci dalga feminizm esnasında liberal feminizm düşüncesi ortaya çıkmıştır. Bu feminizm 19.yüzyılın ortasından 1950’lere kadar sürmüştür. Liberal feministlerin temel konusu eşitliktir. 1945’ten sonra gelişen ve değişen düşüncelerden dolayı ikinci dalga feminizm daha radikal bir boyutta ulaşmıştır. İkinci dalga feministler, hem cinsellik, din, iktidar gibi konuları ele almış, hem de kültürün ve toplumun kadınları nasıl değiştireceğine ve özgürleştireceğine ilişkin görüşler ortaya koymuşlardır. Simone de Beauvoir İkinci Cinsiyet adlı eseri ile ikinci dalga feministlerinin düşüncelerini etkilemiştir. Bu dönemde liberal feministlerle birlikte radikal feministlerde ortaya çıkmıştır. Liberal Feministler büyük, toplumsal ve baskıcı gruplardı. Ama bunun aksine radikal gruplar küçük, kişisel odaklı, baskıcı olmayan, işbirlikçi ve kız kardeşlik güçlüdür tutumunu benimsemiştir. 1980’lerden sonra Üçüncü dalga feminizm ortaya çıkmıştır. Bu akım kesişimsellik, Queer teori, heteroseksüel norm, eşcinsel cinsellik ve siyahi kadınlar konularını öne çıkarmışlardır. 1980’li ve 1990’lı yıllarda siyahi kadınların önemli meseleleri ortaya çıkarmasıyla beyaz kadınların feminizm üstündeki etkisi kaybolmuştur. 2012’de dördüncü feminizm dalgası gelişmeye başlamıştır. İngiliz Feminist

Laura Bates, kadınların gündelik cinsiyetçilik deneyimlerini paylaşabildiği çevrimiçi forum olan, Everyday Sexism Project'i kurar. Böylece feminizm internete yayılmaya başlar.

1.6. Ev Kadınlığı ve Medya

Günümüzün en önemli ve etkili alanlarından biri medyadır. Medya kavramı radyo, televizyon, gazete ve basın yayın organlarını kapsayan bir olgudur. Ayrıca medya bireylerin toplumsallaşmasında, rolleri öğrenmesinde ve kimlikleri oluşturmadaki katkısı büyüktür. Böylelikle birey rollerini medya ile anlamlandırır. Dünder toplumsal cinsiyet ve medya ilişkini şu şekilde açıklamaktadır; Gündelik yaşamın parçası olan kitle iletişim araçları toplumsal cinsiyete ilişkin kalıpların yeniden üretilmesine ve rollerin şekillenmesine katkıda bulunmaktadır. Televizyon hedef kitleyi en fazla etkileme gücüne sahip araçlardan biridir. Çünkü hem göze hem de kulağa hitap etmektedir. Toplumsal cinsiyet rolleri sosyalleşme sürecinde yeniden öğrenilen ve üretilen bir olgudur. Reklamlar da ayrı bir önem taşımaktadır. Çünkü söylemleri topluma, kültüre ve zamana hitap etmektedir. Günümüzde özellikle toplumsal değişimin hız kazandığı toplumlarda toplumsal cinsiyet rollerinde de değişim yaşanmıştır. Ayrıca kadınlık ve erkeklik kalıpları da yeniden sorgulanır hale gelmektedir (Zeybekoğlu Dünder, 2012, s. 123).

Medya, sadece toplumsal cinsiyet rollerini değiştirmez veya etkilemez. Aynı zamanda medya toplumsal cinsiyet eşitsizliğini yeniden üretmektedir. Bu durumu şu şekilde açıklayabiliriz; Kitle iletişim araçları (geleneksel gazete, televizyon, radyo, kitap vs.) ile günümüzde kullanıcı türevli içeriğe dayalı internet, sosyal medya platformları ve genel olarak dijital medyada yer alan metinler, genellikle ataerkil ideolojiyi yeniden üretir ve topluma sunar (Şener, Çavuşoğlu ve Irklı, 2016, ss. 164). Genel anlamda medya bize idealleştirilmiş bir kadın ve idealleştirilmiş bir erkek gösterir. İnsanlarda medya tarafından sunulan rolleri alır ve ideal bir toplum oluşturur. Günümüzde televizyonun önemi azalmış yerini sosyal medya almıştır. Sosyal medya araçları da kadınların rollerini yeniden şekillendirmektedir. Aktaş sosyal medyanın insanlar üzerindeki etkisini şu şekilde değerlendirmiştir: Sosyal medyanın gün geçtikçe daha fazla birey tarafından kullanılıyor olmasından yola çıkarak bu alanın önemli bir parçası olan bloglar ve facebooktaki paylaşımlara baktığımızda kadınlar tarafından moda, güzellik ve makyaj teknikleri, seyahat, dekorasyon, yeme-içme tarifleri, diyet ve annelikle ilgili soru ve sorunların paylaşıldığı bir alan olarak kullanıldığını görmekteyiz. Kullanıcısına istediği ve merak ettiği konularda fikir beyan etmeye ve yorum yapmaya imkân tanıyan, kendi yaşam alanından kesitler sunan ve bunlar hakkında takipçilerinden yorum paylaşmakta, kişisel önerilerden merak uyandıran konulara kadar geniş bir yelpazede paylaşımlarda bulunan bir tablo sunmaktadırlar. (Aktaş, 2019, ss. 259). Böylece, Kadınlar medyanın çeşitli alanlarında kendi seyredilişlerini seyrederek, bir yandan da onlardan talep edilen “ideal” kadının ne olduğu” gösterir (Saktanber, 1993, ss. 212 akt. Uğurlu, 2013, ss. 9). Böylece ev kadınları kendilerine gösterilen ideal kadın profilini takip eder ve ona göre davranmaktadır.

2. Ev Kadınlığına İlişkin Literatür

Ev kadınlarına dair yapılan çalışmalar sosyal medya, aile içi problemler ve görünmez emek üzerine yapılmıştır;

Çetin ve Edis (2022) bu çalışmada tüm dünyada hızlanan dijitalleşmenin etkisiyle sosyal medya kullanıcısı olan ev kadınlarının sosyal medya pratiklerini ve alışkanlıklarını belirlemektir. Batıda ki ev kadınları vakitlerini en çok Whatsapp, Instagram ve Youtube sosyal medya platformlarında geçirmektedir. Bu çalışmadaki en önemli bulgulardan biri genç ve eğitim düzeyi düşük ev kadınlarının birçok sosyal medya hesabını kullandığının tespit edilmesidir. Katılımcılar arasında yaş, gelir düzeyi ve okuryazar farkı gözetmeksizin hemen hepsi sosyal medya kullanmaktadır. Ev kadınlarının sosyal medyayı kullanma nedenleri iki kategoriye ayrılmıştır; Evli kadınlar el örgüsü, çocuklarının eğitimi ve bakımı gibi

yeteneklerini geliştirecek sayfaları takip ettikleri belirlenmiştir. Bekar kadınlar ise, kişisel gelişimine katkı, film izleme vb. nedenlerden dolayı sosyal medyayı kullanmaktadır. Ev kadınlarını sosyal medya platformlarına iten temel faktörün ne olduğu ve bu platformları kullanmaya teşvik eden kişi/kişilerin olup olmadığı sorusuna genel cevaplar şöyledir; sosyal medyayı dünyada hemen herkes yaygın kullandığı görüşü ortaya çıkmıştır. Teşvik eden kişiler ise, yakın çevresi olarak belirlenmiştir. Sosyal medyada geçirilen zaman aralığı ise 2-7 saat aralığında kullanılmaktadır. Ayrıca ekonomik ve medeni durum, eğitim düzeyi, ikamet ettiği mahalle gibi faktörler ev kadınların tüketim alışkanlıklarını etkilemiştir. Ev kadınları genelde dezavantajları yerine avantajlarına dikkat etmektedir.

Yeşilsoy ve Arslanoğlu (2022) çalışmasının amacı, ev kadınlarının yaşadıkları aile içi problemleri ve bu problemlerin ev kadınlarındaki fiziksel ve psikolojik etkilerini belirlemektir. Ev kadınlarının çoğu aile içi problemleri, maddi sorunları, sağlık problemlerini, ev işlerinin karşılıksız kalmasını sorun başlığı olarak belirtmişlerdir. En önemli problem ise eşler arasında yaşanmakta çoğu ev kadını kendini yetersiz hissetmektedir. Stres ise ve kadınlarında ortak noktasıdır.

Karakaya (2018) çalışmasında kadınların ev içi emek (ücretsiz emek) konusunda gösterdiği çabayı ve bu çabanın kendisi tarafından nasıl algılandığını irdlemiştir. Sonuç olarak, hiçbir maddi değer taşımadan ev işlerini yapan kadınlar sevgi gibi nedenlerden dolayı emek harcamaktadır. Harcanan bu emek kadınlar tarafından hayatının bir parçası olarak algılanmaktadır. Ev kadınlarının yaptıkları bu ev işleri görünmez emek olarak değerlendirilmektedir. Görünmez olmasına rağmen ev kadınları bu işleri her gün düzenli olarak yapmaktadır.

3. Yöntem

Bu çalışmada, nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Nitel araştırma yöntemi; teorik dayanağı olan gerçekliğin karmaşık doğasını anlamak ve inşa etmek çabasıdır. Yani amacı sosyal dünyayı anlamak için öznellikleri yorumlayarak oluşturmaktır (Kümbetoğlu, 2017, s. 24). Araştırmanın amacını gerçekleştirmek yani olguyu anlamak için derinlemesine görüşmeler yapılmıştır. Bu çalışma Kayseri’de yaşayan ev kadınları üzerine yapılmıştır. Demografik özellikleri ortak olan grubu temsil ettiği için amaçlı örneklem seçilmiştir. Kümbetoğlu amaçsal örnekleme şu şekilde aktarmıştır: “Nitelsel araştırma örneklemini araştırma amacına dayanan ve belirli kriter veya özelliğe göre belirlenen birey ya da gruplardan oluşur” (Black,2022,s.61, akt. Kümbetoğlu, 2017, s. 99). Çalışmada Etik Kurul izni alınmıştır. Çalışmada 23 kadın ile görüşülmüştür. Görüşmeler 4 Şubat-30 Nisan 2023 tarihleri arasında yapılmıştır. Veriler gözlemler ve mülakatlar sonucunda toplanmıştır. Veri toplama yönteminde görüşme formu olduğu için ve görüşme sırasında farklı sorular da sorulduğu için yarı yapılandırılmış veri toplama tekniği kullanılmıştır. Araştırma kadınların evinde yapılmıştır. Veriler için ise bazı görüşmeler katılımcılardan izin alınarak ses kaydına alınmış, ses kaydına izin vermeyen katılımcılar için ise kısa notlar tutulmuştur. Görüşmecilerin demografik özellikleri Bulgular ve Yorum bölümünde ayrıntılı şekilde ele alınmıştır.

4. Bulgular ve Yorum

Kadınların ev içindeki deneyimlerine ilişkin bulgulardan elde edilen veriler temaları oluşturmak için kategorik biçimde toplanarak bulgular doğrudan yorumlanmıştır. Durumlar derinlemesine yorumlanarak, dört başlık altında toplanmıştır. Kadınların ev kadınlığına bakışı, aile içindeki rolleri ve ilişkileri, hiç iş bitmiyor sorunsalı ve kadınların sosyal medyayla ilişkileri olarak sınıflandırılmaktadır. Diğer başlıklar ise görüşme formundaki sorular ile görüşmecilerin ortak cevapları bir araya getirilerek oluşturulmuştur. Tablo 1. katılımcıların genel özelliklerini ele almıştır. Bu tabloda özellikle katılımcıların öğrenim durumuna ve ev kadınlığı süresine dikkat edilmiştir. Görüşmecilerin öğrenim durumu şu

şekildedir; İlkokul ve ortaokul mezunu kadın sayısı 9'dur. Lise mezunu olan kadın sayısı 8'dir. Ön lisans mezunu 3 ve Lisans mezunu 3 kişidir. Görüşülen kişiler arasından birisi 45 senedir ev kadınıdır. 20 üstü senedir ev kadını olan kişi sayısı 6'dır. 10 yıl ve üstü ev kadını olan kişi sayısı 6'dır. Diğer kadınlar ise henüz 1 ila 5 sene arasında ev kadınıdır. Kadınlar K1-K23 şekilde kodlanmıştır.

Tablo 1. Görüşme Yapılan Kadınlara İlişkin Demografik Bilgiler

Kod Adı	Yaş	Medeni Durumu	Öğrenim Durumu	Ev Kadınlığı Süresi
K1	48	Evli	Ortaokul	25
K2	40	Evli	Lise	22
K3	33	Evli	Önlisans	11
K4	26	Evli	Lise	3
K5	63	Dul	İlkokul	45
K6	31	Evli	Lise	11
K7	55	Evli	İlkokul	38
K8	32	Evli	Lisans	10
K9	28	Evli	Ortaokul	10
K10	32	Evli	Lise	15
K11	48	Evli	Lisans	26
K12	45	Bekar	İlkokul	5
K13	25	Evli	Önlisans	4
K14	32	Evli	Lisans	4
K15	25	Evli	Lise	5
K16	37	Evli	İlkokul	22
K17	31	Evli	Lise	11
K18	28	Evli	Lise	7
K19	34	Evli	Ortaokul	20
K20	34	Ayrı	Lise	10
K21	30	Evli	Lise	2
K22	37	Evli	İlkokul	8
K23	25	Evli	Önlisans	3

4.1. Kadınların Ev Kadınlığına Bakışı

Ev kadınlarına ev kadınlığı hakkında düşünceleri, ev kadını olmaktan duyduğu memnuniyeti, ev kadını olmayı tercih etme sebeplerini ve günlerinin nasıl geçtiği gibi sorular sorulmuştur. Yapılan görüşmeler sonucunda ev kadınları, ev kadınlığının meşakkatli ve zor bir iş olduğunu belirtmişlerdir. Ev kadınlığını olumlu ve olumsuz şekilde nitelendiren görüşler vardır. Ev kadınlığını olumsuz şekilde nitelendiren görüşler şu şekildedir:

‘Ev kadınlığı hakkında söyle düşünüyorum, parasız çırak gibi ne kadar çalışırsan çalış hiç göze gözükmüyor ne aylığın var ne tatilin var ne bir teşekkür eden var’ (K, Evli, 55)

Ev hanımı olmak eşler açısından çok basit görünse de gerçekten çok sorumluluğu olan zor ve sabır gerektiren karşılık beklemeden emek verilen bir iş olduğunu düşünüyorum. (K16, Evli, 37).

Kendimi bazen robot gibi hiss ediyorum. Ev kadını olmak zor bir iş. Her iş sana bakıyor. Biri bitiyor biri başlıyor (K1, Evli, 48).

Ev kadınlığını olumsuz şekilde nitelendiren katılımcıların ev kadınlığı deneyimi neredeyse 20 yıldan fazla olduğu gözlemlenmiştir. Diğer bir katılımcı ev kadınlığını meslek olarak görmektedir:

Herkes göre değişir. Ev hanımlığı asla küçümsenmemeli. Benim tercihim çocuğumu kendim büyütmem. Ev hanımlığı bir iş kadını olmak kadar zor belki daha da zor benim düşüncem bu yönde. (K21, Evli, 30)

Bazı ev kadınlarına, ev kadınlığı olumsuzluğu çağrıştırmaktadır. Buna karşın bazı ev kadınları ev kadınlığını güzel ve huzurlu olarak nitelendirmektedir. Onlara göre ev kadınlığı ne kadar zor olsa bile iyi yönleri olan bir uğraştır.

“Ev kadınlığı hakkında öncelikle çok zor olduğunu düşünüyorum. Yani çalışan bir bayandan farkı olmadığını düşünüyorum. Çünkü mesaisi bitmeyen bir süreç. Özellikle çocukları varsa bu süreç daha da uzuyor. Tabi güzel yanları da var. Ama zor yanları da var. Çünkü çok yorucu bir süreç oluyor. Ama yine de ev kadını olduğum için çocuklarımın annesi olduğum için kendimi mutlu ve şanslı hissediyorum” (K3, Evli, 33).

“Zor olduğu kadar iyi yönleri de var hani boyunca çocukların oluyor. Evin işi öyle kenara çekilip baktığında zaman evin tertemiz oluyor ve bu sana huzur veriyor. Çocuklarının huzuru eşin akşam geliyor ne bileyim. Çok güzel bir duygu. Ebbette zor yanları da var” (K6, Evli, 31).

Kadınlara ev kadını olmaktan duydukları memnuniyeti sorduğumuzda bazı kadınlar olumlu bazı kadınlar ise olumsuz cevaplar vermiştir. Ev kadını olmanın olumlu yanları olduğu gibi olumsuz yanlarının da olduğunu dile getirmişlerdir:

“Memnunum çocuklara bakabiliyorsun şimdi torunlarım var onlara bakıyorum”(K5, Dul, 63)

“Aslında evde olmak çocukla ilgilenmek uyuma saatleri ile alakalı veya esnek davranmak konusunda çok güzel ama maddi olarak veya sürekli evde olmanın verdiği bir sıkıntı olabiliyor genelde bu sıkıntıyı çevremdeki insanlar yapıyor nasılsa evde diye birçok yükler yükleyebiliyor”(K8, Evli, 32)

Bazı kadınlar memnuniyet durumunu ‘sıfır’ ve ‘hiç memnun değilim’ şeklinde dile getirmektedir. Bu görüşler şu şekildedir:

“Hiç kimse böyle bir şeyden memnuniyet duyamaz. Hepimizin sorumlulukları var çalışan kadının da var ev kadınının da var bu yüzden bazı şeylerden ne kadar şikâyetçi olursak olalım tabi ki memnun olduğumuz durumlar oluyor”(K4, Evli, 26)

“Sıfır. Ev hanımı olmaktan hiç memnun değilim. Hiçbir sosyal hayatım yok. Çocuklar, iş, güç ve temizlik”(K9, Evli, 28).

Ev kadınlarına ev kadını olma tercihlerini sorduğumuzda genelde cevapların farklı olduğunu gözlemledik. Bazı kadınlar öğrenim durumundan dolayı ev kadını olmuşlardır. Bazılarının ise hem eşi izin vermemiş hem de öğrenim durumu lise olduğu için ev kadını olmayı tercih etmiştir. Buna ilişkin cevaplar şunlardır:

“Okumadığım için ve küçük yaşta evlendiğim için ev kadını olmak zorunda kaldım”(K7, evli, 55).

“Meslek sahibi olmadığım için ve hem iş hem ev işlerini hepsini birden kaldıramazdım bana ağır gelirdi onun için ev hanımı olmayı tercih ettim” (K22, Evli, 37).

“Eşim çalışmamı kesinlikle istemiyor böylece ev kadını olmak zorunda kaldım. Tabi bide lise mezunusun bir meleğin ve dışarda çalışma imkânın yok olsa da vasıfsız eleman olacağım için haliyle zorlukları olacak” (K6, Evli, 31).

Öğrenim durumu lisans olmasına rağmen ev kadını olmayı tercih etmelerinin sebebi, eşinin izin vermemesi veya anne olmasıdır. Buna ilişkin görüşler şu şekildedir:

“Çalışma alanım olmasına rağmen çocuğuma bakabileceğim veya ortam sağlayacağım bir yer olmadığı için evde kalmak zorunda kaldım”(K8, Evli, 32).

“Öncelikle eşimin kararına saygı duydum. Çünkü ön lisans mezunu olmama rağmen eşim çalışmamı istemedi. Aslında o dönem buna ayak uydurdum ama şuan olsaydı bu duruma ayak uydurmazdım. Asla saygı duymazdım. Çünkü bir

bayan ayaklarının üstünde durabilmeli. Gerçekten ekonomik özgürlüğü olabilmeli. Yani dediğim gibi keşke saygı duymasaydım ve ev hanımı olmasaydım'' (K3, Evli, 33).

Bazı kadınların ev hanımlığını tercih etme sebebi ise kendi istekleri ve ev hanımı olmayı sevmelerinden kaynaklıdır.

''Benim okuma imkânım vardı ama çocuklarımı büyütmeyi tercih ettim. Daha cazip geldi''(K2, Evli, 40).

'' Evimin hanımı, çocuklarımın annesi olmayı ve evde uğraşmayı çalışmaktan daha çok seviyorum''(K19, Evli, 34).

Genel olarak ev kadınlarının bir günü nerdeyse hep aynı geçmektedir. Bir ev kadınına sorduğumuzda şu şekilde cevap vermişti:

''İş iş iş. Sabah kalkıyorsun evi temizliyorsun kahvaltı hazırlıyorsun. Çocukları okula götürüyorsun Sonra gün içerisinde kalan işlerini yapıyorsun çamaşır bulaşık. Sonra akşam yemeği eşim zaten 16:30 veya 17:00 da evde olan birisi. Haliyle evde geçiriyorum zamanımı. Bazen kendimi dışarıya atıp hava almak için çıktığım oluyor. Kendime vakit ayırdığım zaman dilimi fazla oluyor çünkü çocuklarım okula öğlen gidiyorlar. O şekilde'' (K6, Evli, 28).

Diğer bir ev kadını geçirdiği bir günü şu şekilde özetlemişti:

''Sabah saat 07:00 eşimi geçiriyorum. Geri yatıyorum çocuk uyanınca uyanıyorum hemen çay koyuyorum. Bir yandan kahvaltı bir yandan çocuk uğraşıyorum. Kahvaltı bittikten sonra kahvaltı masasını kaldırıyorum. Sonra evi süpür, temizle çocuğu uyut çocuk uyuyunca diğer işleri yap saat 16:00 oluyor biraz sosyal medyaya bakıyorum hemen kakıp akşam yemeğini hazırlıyorum. Eşim işten geliyor yemek yiyoruz kaldırıyorum. Dışarı çıkarsak çıkıyoruz çıkmazsak eşim TV izliyor bende hala çay falan hazırlıyorum. Sonra uyuyoruz''(K4, Evli, 26).

Ev kadınlarının, ev kadınlığını tercih etme nedenlerinin çeşitli ve farklı olduğu gözlemlenmiştir. Genel olarak katılımcılar için zor bir deneyimdir. Ama bu zorluğu bazı katılımcılar olumlu bir şekilde karşılarken bazı katılımcılar olumsuz şekilde karşılamaktadır. Ev kadınlığını tercih etme sebepleri çeşitlidir. Lisans mezunu olan daha doğru bir ifadeyle mesleği olan katılımcılar eşi veya çocukları için ev kadınlığını tercih etmiştir.

4.2. Ev Kadınlarının Aile İçi Roller ve İlişkileri

Ev kadınlarının diğer bir sorunu ise aile içindeki rolleri ve ailesiyle olan ilişkisidir. Bu sorunlar; aile içi iş bölümü, eşi ve çocuklarıyla ve eşinin ailesi ile olan sıkıntılarıdır. Hiç iş bitmiyor ifadesine dair görüşlerde bu kategoride ele alınmaktadır. Öncelikle aile içi iş bölümüne bakılacak olursa, evin tüm işini kadınların üstlendiği görülmüştür. Buna ilişkin cevaplar şu şekildedir:

''Bizim ailedeki iş bölümü ev işlerinin büyük bir bölümü benim dışarı işleri ile eşim ilgilenir. Ama bence herkes buna çocuklarımda dâhil herkes üstüne düşeni yapmalı''(K11, Evli, 48).

''Eşim çoğu zaman sorumluluğunu bilmiyor o zaman ev kadınları için çok zor bir şey oluyor. Mesela kıyafetini katlayıp dolabına koysa o sana 10 dakika vakit kazandırır. Benim erkek çocuğum var ve o babasını örnek alıyor ama babası hiçbir iş yapmazsa yarın büyüyünce oda aynısı yapacak. Mesela ben evi topladığımda hiçbir iş yapmıyor fark etmiyor bile ama babası bir gün sofrayı topladı hemen arkasından oğlum tabağı götürdü'' (K4, Evli, 26).

Bazı aileler iş bölümü noktasında aile fertlerinin kendilerine yardımda bulduklarını söylemişlerdi. Buna ilişkin görüşler de şu şekildedir:

“Biz evde 5 kişiyiz. Eşim, ben ve çocuklarım. Herkes kendi sorumluluğunu bilecek bizim evimizin kurallarıdır. Mesela eşim ben erkeğim diye hiçbir zaman kenara oturan bir insan değil. Hep bana yardım eder ve iş bölümü yaparız mesela ben bulaşık yıkıyorsam o mutlaka evi süpürür. Çocuklarımla yakından ilgilenir alışverişimizi yapar. Bayan işi diye ellemediği hiçbir iş yok diyebilirim. Birlikte bütün evimizin işini yaparız. Özellikle bana şu konuda çok destek olur eşim. Sağlık problemlerim olduğu için daha çok evimizin işinin yükünü almaya çalışıyor. Çocuklarımızda aynı şekilde tabi küçük oğlum 4 yaşında iş gücü yapmayı çok bilmiyor. Ama büyük oğullarıma kendi sorumluluklarını kendi odalarını toplamaları gerektiğini aşıladık”(K3, Evli, 33).

“İş bölümünde bebeğimiz olduğu için eşimle iş paylaşımı yaparız o evi süpürüyorsa ben siliyorum”(K18, Evli, 31).

Ev kadınları eşi, çocukları ve eşinin ailesi ile zaman zaman sorun yaşamaktadır. Fakat görüştüğümüz çoğu ev kadını eşi ile yaşadığı sorunları dile getirmek istememiştir. Bir katılımcı eşi ile yaşadığı sorunu şu şekilde aktarmaktadır;

“Çocuklarım yetişkin olmaya başlıyor birisi ortaokula gidiyor diğeri ilkokul l’e gidiyor. O zaman zarflarında kızım ön ergenlik yaşıyor. Öncellikle bir çatışma yaşıyoruz bazen. Duygu ve düşüncelerimizde ve isteklerimizde o şekilde sorunlar yaşıyoruz. Eşimle tartışma konusunda da pek bir tartışma ortamı olmuyor açıkçası. Çocuklarımız etkilenir korkusu birde tartıştığında nereye gidebilirsin ki. Hiçbir yere sığmazsın yine döneceğin nokta kürkçü dükkânı. Eşimle tartıştığım zaman mutfığa giderim. Eşimde genellikle tartışmadan kaçan birisidir. Çünkü evin huzuru kaçacağını düşünüyor ve bundan etkileneceğini düşünüyor. Haliyle susmayı tercih ediyor. O haklıyken üstüne gidemiyorum. Haksızken de üzerine gitmem ama böyle büyük bir tartışma ortamlarımız olmuyor. Eşim sadece susuyor”(K6, Evli, 31).

Ev kadınlarının çocuklarıyla yaşadığı sorunlar şu şekildedir:

“Tabi eşimle ve çocuklarımla sorun yaşadığımız oluyor. Bilindiği üzere internet dediğimiz teknolojiden dolayı çocuklar ebeveynlerine çok saygı duymuyorlar. Genelde bizlere ve kurallarımıza uyum sağlamıyorlar. Asıl sorun yaşadığımız konu doyumsuz olmaları biz küçükken bize bir şey alındığında onun kıymetini bilirdik. Daha sonra kurallar konusunda sorun yaşıyoruz. (K3, Evli, 33).

“Çocuklar malum küçükler ve çok arsızlar beni çok yoruyorlar bende sürekli stresli ve sinirli olduğum için çocukları da olumsuz yönde etkiliyor. Eşimle kayda değer bir sıkıntım yok ama çocukların bütün sorumluluğu bende olduğu için içten içten kızıyorum ona”(K22, Evli, 37).

Görüştüğümüz katılımcıların çocukları genellikle 1-10 yaş aralığında olduğu için çocukların genel olarak sıkıntıları enerjik olmaları, teknolojiye bağımlılıkları ve arsız olmalarıdır. Ev kadınları genellikle eşinin annesi ile sıkıntı yaşamaktadır. Bu sıkıntılar şu şekildedir:

“Eşinizin ailesi ile yaşamak zor tabi ki. Bir yaşlıyla ilgilenmek zor. Tamam, evin bereketidir. Ama zor işte. Çünkü yaşlılar çocuk gibi oluyor. Mesela çocuğuna kızabiliyorsun ama yaşlıya kızamıyorsun. Ya da evine bir misafir geliyor. Niye geldiğini sorguluyor. Keşke gelmeselerdi diyor. Benim evimde kendisinden başkasını istemiyor. Yani sadece kendiyile ilgilenilsin istiyor. Hani oturup anlatsan anlamıyor. Bir de gençliğinde yaşadığı travmalar oluyor falan”(K2, Evli, 40).

‘‘Kayınpederim yok ama kayınvalidem ile sorunum kendimi hiç beğendiremedim benden başka herkese hayran’’ (K22, Evli, 37).

‘‘Altınlarımı alıp vermemeleri, eşimi kıskartmaya çalışıp istediklerini yaptırma çabaları tarzında sorunlar yaşıyorum’’ (K14, Evli, 32).

Günümüzde hala eşinin ailesiyle yaşayan kadınların olduğunu, sıkıntıların da hala aynı şekilde devam ettiğini görmekteyiz. Bazı görüştüğüm katılımcılar, yaşadığı sıkıntılara çözüm odaklı yaklaşığında çözdüklerini dile getirmişlerdir. Buna ilişkin görüşler şu şekildedir:

‘‘Tabi ki eşimle ve çocuğumla sorunlar yaşıyorum her ailede yaşanır ama çözüm odaklı olduğum için çok uzatmadan çözüyorum’’(K18, Evli, 28).

Ev kadınları zaman zaman psikolojik yönden sıkıntılar yaşamaktadır. Ama sorunları çözüm odaklı yaklaştıklarında sorunların çözüldüğünü ifade etmektedir. Ayrıca katılımcılar yaşadıkları sorunları detaylı bir şekilde anlatmamaktadır. Görüştüğümüz katılımcılar genellikle işin bitmemesinden yakınmaktadır. Bu da kendilerini yetersiz hissetmelerine sebep olmaktadır. Buna ilişkin görüşler şu şekildedir:

‘‘Bazen yetişememek en büyük sorunum yetersiz kaldığımı hissetmek’’ (K23, Evli, 25).

‘‘Yaşadığım sorunlar yorgunluk. Bu durum sosyal açıdan insanlarla iletişimimin azalmasına yol açıyor. Vakit ayıramıyorum sosyal durumlara. Ekonomik anlamda kendime genellikle vakit ayıramam. Evin ihtiyaçları, başka bir şey yapmamı etkiliyor. Duygusal anlamda ise her duyguyu yaşayabiliyor insan sabah üzüliyorsa akşam gülebiliyor. Hayat bu karmaşık bir duygu içerisinde oluyor insan’’ (K15, Evli, 25).

‘‘Psikolojik olarak çocuk olduğu için hemen yetiştirmek zorundaymış gibi hissediyorum çoğu şeyi. İşte çocuk uyumadan önce bazı şeyleri yapıp çocuk uyuduktan sonra kendime vakit ayırmaya çalışıyorum. Yani elbette bu sıkıntılar oluyor. Bazen kendimize vakit ayırmadığımız zamanlar da oluyor. Bazen yemek yiyemeden iş yapmak zorunda olduğumuzda oluyor. Ama bunlar sıkıntı değil, insan yaşadıkça bunlara alışıyor tabi ki’’ (K4, Evli, 26).

Görüştüğümüz katılımcılar psikolojik sıkıntılardan sonra hiç iş bitmiyor ifadesini sık sık kullandılar. Bu yüzden görüştüğümüz bazı katılımcılara hiç iş bitmiyor ifadesini sorduk. Katılımcılar için hiç iş bitmiyor ifadesi şu anlama gelmektedir:

‘‘Çok doğru olduğunu düşünüyorum. Çünkü insan evde olduğu süre zarfında sürekli iş yapmak zorunda kalıyor. Ve sürekli iş yapıyor. Kalabalık ailelerde bu daha fazla oluyor. Günlük ihtiyaçlarını karşılamadan sürekli bir çaba halinde oluyor’’ (K8, Evli, 32).

‘‘Hiç iş bitmiyor sözü bana çok şey ifade ediyor çünkü benimde öyle hiç işim bitmiyor sürekli evde işle haşır neşir oluyorsun gerçekten çok anlam ifade ediyor ve hiç iş bitmiyor’’ (K7, Evli, 55).

Böylece hiç iş bitmiyor ifadesi ev kadınlar arasında yaygın kullanılan bir ifade olduğu gözlenmektedir. Ev kadınları zaman zaman ekonomik yönden sıkıntı yaşadıklarını bunun için ev kadınlarının da belli başlı bir ücreti olması gerektiğini düşünmektedirler.

‘‘Ev içerisinde çalışan kadın olarak yaşadığım hisler ekonomik bir beklenti olmadan sürekli çalışmak, emek harcamak, yerine göre de duygusal olarak kırılabilirlik hissediyorum’’ (K16, Evli, 37).

‘‘Ben mesela bir dönem network yapmaya çalıştım ama bunun çok fazla yapıldığını gördüm. İnternet alışverişi zaten çok fazla oldukça daha fazla zorlaştırıyor. Mesela evde yapabilecek diğer iş paketleme işi ama bu asla ve asla karşılığını bulamıyor. Çok cüzi miktarlarda yapılıyor ve çok haksızlık olduğunu düşünüyorum. Yani tabi ki evde oturduğumuz için güzel bir iş yapıp ücret kazanmak isterdim evimin bütçesine bir katkıda bulunmak isterdim. Evde

çalışıyorsun ama bir karşılığı yok. Yani bir karşılığı olmadan yani en düşük saati söyleyeyim sabah 07 den akşam 23'e kadar mesai içindesiniz. Hani evdeki herkes sizden çok fazla şey bekliyor. Fazla mesai yapıyorsunuz ama ücret olarak bir karşılığı yok. Hatta bazen teşekkürü bile yok. Ama elbette parasal bir karşılığını isterdim''(K3, Evli, 33).

Ev kadınlarının dışarıda ücretli bir işte çalışan kadınlara karşı bakışı genellikle olumlu yöndedir. Ve çalışan kadınları takdir ettiklerini söylemişlerdir. Bazıları ise dışarda çalışan kadınların durumunun zor olduğunu hem evde hem işte çalıştıklarını söylemişlerdir. Çalışan kadınların ekonomik özgürlüğü olduğu için onlara saygı duymaktadırlar. Bununla alakalı bazı yorumlar şöyledir:

''Çalışan kadınlara çok saygı duyuyorum. Çünkü sabahtan akşama kadar bir işte çalışıyorlar ve geldikten sonra da mesai bitmiyor. Evde de çalışıyorlar. Eğer çocukları varsa onlarla uğraşıyorlar. Ev işleri derken baya zorluk çektiklerini düşünüyorum. Yani çalışan kadınların, ev hanımlarına bakarak meşakkatleri çok. O yüzden saygı duyuyorum''(K3, Evli, 33).

''Çalışan kadın ileri dönük hayatını garantiye almış demektir günlük hayatta eşine ve çocuklarına maddi destek sağlayarak aile bütçesine katkı sağlaması çok güzel bir durum''(K20, Ayrı, 34).

Bir ev kadını kendini çalışan kadınlarla karşılaştırarak şu sözleri söylemiştir:

Mesela biz de evde çalıştık boş durmadık ama tabi ki emeğimize bir karşılığı alınmıyor. Birde ailem yaptığım işi de beğenmiyor çalışsaydık bundan iyiydi. Ev kadınlarının bir kıymeti yok açıkçası. Mesela çalışan kadınların işi de zor. Çünkü o hem iş yerinde çalışıyor hem de evde çocuklara bakıyor yemek yapıyor. Ama eline geçen maddi bir imkânı var. Hem de hayatı bize göre biraz düzenli yani'' (K2, Evli, 40).

Yaptığımız görüşmeler sonucunda; ev kadınlarının tek sosyal aktivitesinin komşuları ve arkadaşları ile oturup çay ve kahve içmek olduğu gözlemlenmiştir.

''Komşularım ve arkadaşlarımla aram çok iyi çok sosyal bir insanım. Çocuklu arkadaşlarımızla genelde dışarı çıktığımda çocukların oynayabileceği bir cafe ortamında görüşüyoruz onlar vakit geçirip eğlenirken bizde kahvelerimizi içip sohbet etmeye eğlenmeye vakit buluyoruz''(K13, Evli, 25).

''Dedikodu. İki tane komşum var onlarla çok iyi anlaşıyorum. Bütün komşularım aram iyidir ama belli başlı görüştüğüm iki komşum vardır. Arkadaş ortamı olarak gittiğim geldiğim bir arkadaş ortamım yok. Ya da vakit geçirdiğim pek bir arkadaşım yok açıkçası. Bir elim var arkadaşım olarak''(K6, Evli, 31).

Bazı ev kadınları iş yapmaktan komşuları ve arkadaşları ile de görüşmemekte sosyal medya aracılığıyla iletişim kurmaktadır.

''Uzun zamandır hiçbir arkadaşım ile bir araya gelmedim. Zaten oturduğum yerde kimseyi tanımıyorum. Mesela dün arkadaşlarımla lise oturması vardı ama gitmek istemedim. Çünkü bazı arkadaşlarımla çocukları hastaydı ve hasta olduklarını bile bile arkadaşlarımla buluştum. Ben böyle şeylerden çocuğum olduğu için uzak duruyorum. Arkadaşlarımla telefonda iletişim kuruyorum. (K4, Evli, 26).

4.3. Sosyal Medya ve Ev Kadını

Sosyal medya artık insanların en önemli iletişim araçlarından biridir. Ev kadınları günlerinin hatırı sayılır bir kısmını sosyal medyada geçirmektedir. Görüştüğümüz katılımcıların çoğu sosyal medyanın iyiye kullanıldığında iyi, kötüye kullanıldığında kötü

olduğunu düşünmektedir. Bazı katılımcılar da sosyal medyanın yararlı olduğunu düşünmektedir. Sosyal medyaya ilişkin görüşler şu şekildedir:

‘‘Sosyal medya doğru kullanıldığı zaman güzel ama sürekli boş şeylere bakmak hem sağlığımız açısından zararlı hem vaktimizden alır’’ (K23, Evli, 25).

‘‘Sosyal medya yararlı bence haberleri oradan öğreniyorsun, kim ne yapmış oradan takip ediyorum. Ev hanımları için çok iyi bence el işlerini oradan sergileyebiliyorlar, yaptığı yemekleri de oradan satabiliyorlar o yüzden düşünürsek çok yararlı’’ (K12, Bekâr, 45).

Ev kadınları sosyal medyada en çok gösterişten rahatsız olmaktadır. Katılımcılardan biri sosyal medyanın avantajlarını ve dezavantajlarını şöyle anlatmıştır.

‘‘Sosyal medyanın iyiye kullanıldığında iyi kötüye kullanıldığında kötü olduğunu düşünüyorum. Avantajları; benim gibi ev hanımı olan çocukları olan anneleri takip ettiğimde hastalık, eğitici aktivite gibi yararlı şeyler görüyorum. Özellikle çocuk doktoru ve eğitilmiş annelerden güzel öneriler görüyorum. Yine aynı şekilde ev hanımı olup evde kendi ördüğü oyuncağın ya da yaptığı anahtarlık, magnet gibi şeylerin reklamını rahatlıkla yapıp geçim sağlanabildiğini düşünüyorum. Dezavantajları; günümüzde yine özentilik ve gösteriş o kadar yaygın ki herkes bir şeylerin reklamı derdinde ve imkanı olan olmayan herkes bir yarış halinde bu çok yanlış bence. Onun eşi onu aldı ya da oraya götürdü bunu yaptı gibi şeylerle kendi evlerinde sorunlar çıkardıklarını yakın çevremde çok görüyorum bence bu çok yanlış’’(K13, Evli, 25).

Bazı ev kadınları sosyal medyayı sevmediğini ve hatta kullanmadığını dile getirmektedir.

‘‘Sosyal medya kullanmıyorum. Çünkü vaktim yok temizlik yapmaktan. Ama bence hiçbir avantajı yok sosyal medyaya sabah akşam girdikleri zaman ne temizlik yapabilirler ne bir şey. Özentilik ve nefis şeyi başlıyor. Benim neden bu eşyam yok diyorsun neden benim eşim bana kolye almamış diyorsun’’(K9, Evli, 28).

Bir ev kadını instagramda takip ettiği bir fenomene özendiğini dile getirmiştir.

‘‘Bir fenomen kadın var mesela kadının kocası karısına çok yardım ediyor. Onları izlediğim zaman storylerine baktığımda kıskanıyorum. Adam mesela karısı yemek yaptığı zaman çocuğuna bakıyor. Ama biz hem çocuğa bakıyoruz hem de yemek yapıyoruz. Mesela o adam karısını gezmeye götürüyor sürprizler yapıyor. Hediyeler alıyor. Bu sefer sen kendini değersiz hissediyorsun sosyal medyanın kadınlara bir avantajı yok’’ (K4, Evli, 26).

Sosyal medyanın ev kadınlarına faydası olduğu gibi özentiyi de beraberinde getirmiştir. Bu özentilik ev kadınının kendini değersiz hissetmesine hatta yetersiz hissetmesine neden olmaktadır.

Sonuç

Kayseri’de yaşayan ev kadınlarıyla yapılan bu araştırma, ev kadınlarının yaptıkları işten finansal kazanç elde etme ve emekli olma arzularını ortaya koymaktadır. Bulgular, ev kadınlarının ev kadınlığını tercih etme nedenlerinin çeşitli sosyoekonomik, kültürel ve kişisel faktörlere dayandığını göstermektedir. Özellikle aile içi sorumluluklara, çocuk bakımına ve ev işlerine daha fazla zaman ayırma isteği, bu tercihi şekillendiren başlıca etkenlerden biridir. Çocuk bakım hizmetlerinin yüksek maliyetleri de bazı ailelerin, ekonomik açıdan bir ebeveynin evde kalmasını daha avantajlı görmesine yol açmaktadır. Toplumsal ve kültürel normlar da ev kadınlığı tercihinde önemli bir rol oynamakta, bazı toplumlarda ev kadınlığı geleneksel cinsiyet rolleri bağlamında bir sosyal beklenti olarak kabul edilmektedir. Aynı

zamanda, eğitim ve istihdam olanaklarının kısıtlı olduğu durumlarda, ev kadınlığı zorunlu bir seçenek haline gelebilmektedir.

Aile içi iş bölümüne ilişkin bulgular ise, ev kadınlarının çoğu zaman aile bireylerinden, özellikle eş ve çocuklardan yeterince destek almadığını göstermektedir. Bununla birlikte, sınırlı sayıda da olsa bazı eş ve çocukların ev işlerine katkıda bulunduğu belirtilmiştir. Aile ilişkilerine yönelik değerlendirmelerde, bazı ev kadınları sorunları çözüm odaklı ele aldıklarını ifade ederken, çoğu ise yüzeysel yanıtlar vermiştir. Eşlerin aileleriyle yaşanan sıkıntılar ise açık şekilde dile getirilmiştir. Araştırma boyunca, ev kadınlarının sıklıkla “ev işleri hiç bitmiyor” ifadesini kullandıkları gözlemlenmiş, ev işlerini yetiştirme zorunluluğu içinde kendilerini baskı altında hissettikleri ve bu yükümlülükleri yerine getiremediklerinde yetersizlik duygusu yaşadıkları tespit edilmiştir.

Sosyal medyaya ilişkin görüşler ise farklılık göstermektedir. Bazı katılımcılar, sosyal medyanın ev kadınlarına fayda sağlamadığını, aksine zaman kaybı olduğunu düşünürken; diğerleri, sosyal medyanın yemek tarifleri ve pratik işler konusunda kendilerine yardımcı olduğunu belirtmiştir. Genel olarak, sosyal medyanın doğru kullanıldığında faydalı, yanlış kullanıldığında ise zararlı olabileceği ifade edilmiştir.

Tüm bu bulgulardan hareketle, ev kadınlarının en büyük probleminin ekonomik bağımsızlık eksikliği olduğu anlaşılmaktadır. Ev kadınları, yaptıkları işin karşılığında bir gelir elde edememelerinin kendilerini değersiz ve yetersiz hissettirdiğini belirtmektedir. Katılımcılar, ev işleri karşılığında gelir elde etmeleri durumunda memnuniyet ve tutumlarının olumlu yönde değişeceğini ifade etmişlerdir. Ekonomik özgürlük ve ücret konusu ev kadınları için büyük önem taşımakta; bu bağlamda, özellikle çalışan kadınlara duydukları özen, finansal bağımsızlık isteğinin altını çizmektedir. Sonuç olarak, ev kadınları yaptıkları iş karşılığında gelir elde etmek ve emekli olabilmek istemekte, bu gelirin onların kendilerini daha değerli hissetmelerine katkı sağlayacağını düşünmektedir.

Kaynakça

- Aktaş, G. (2019). Günümüz toplumlarında anneliğin değişen biçimlerini sosyal medya kullanıcıları üzerinden değerlendirmek. *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 36(2), 253-27.
- Atkinson, S. (Edt.). (2017). *Sosyoloji kitabı*. (T. Göbekçin, Çev.). Alfa Yayınları.
- Aydın, G. ve Erciyes, J. C. (2022). Patriyarkal düzende kadın cinselliği. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Kadın ve Aile Araştırmaları Dergisi*, 2 (2), 313-336.
- Arslanoğlu, B. S. ve Yeşilsoy K. (2022). Ev kadınlarının yaşadıkları aile içi problemler üzerine nitel bir araştırma. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Kadın ve Aile Araştırmaları Dergisi*, 2(2), 337-358.
- Beauvoir, S. (2022). *İkinci cinsiyet olgular ve efsaneler cilt: 1*. (G. Acar Savran, Çev.). Koç Üniversitesi Yayınları.
- Bora, A. (2021). Kadınların *Sınıfı Ücretli Ev Emeği ve Kadın Öznelliğinin İnşası*. İletişim Yayınları.
- Bourdieu, P. (2015). *Eril tahakküm*. (B. Yılmaz, Çev.). Bağlam Yayıncılık.
- Demir, Z. (1996). *Modern ve postmodern feminist akımlar* [Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi]. Kırıkkale Üniversitesi.
- Çetin, A. ve Edis, K. (2022). Ev kadınlarının sosyal medya deneyimleri: Batman Örneği. *Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi*, 4(2), 12-35.
- Dökmen, Z. Y. (2017). *Toplumsal Cinsiyet Sosyal Psikolojik Açıklamalar*. Remzi Kitabevi
- Engels, F. (2021). *Ailenin Mülkiyetin ve Devletin Kökeni*. (K. Somer, Çev.). Sol Yayınları.
- Saygılıgil, F. (2016). *Toplumsal cinsiyet tartışmaları*. Dipnot Yayınları.
- Şener, G, Çavuşoğlu, Ş. ve İrkli, H. İ. (2016). Medya ve toplumsal cinsiyet, F. Saygılıgil (Haz.), *Toplumsal cinsiyet tartışmaları* (ss. 163-183). Dipnot Yayınları.

- Fine, C. (2017). *Toplumsal cinsiyet yanılısaması**. (K. Tanrıyar, Çev.). Sel Yayıncılık
- Gittins, D. (1985). *Aile sorgulanıyor!* (T. Erdem, Çev.). Pencere Yayınları.
- Karakaya, H. (2018). Görünmez emek ve ev kadınları. *Fırat Üniversitesi İİBF Uluslararası İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 2 (1), 73-94.
- Köse, B. (2022). Geçmişten günümüze aile. N. Adak (Edt.), *Değişen Toplumda Değişen Aile* (ss. 15-38). Siyasal Kitabevi.
- Kümbetoğlu, B. (2017). *Sosyolojide ve Antropolojide Niteliksel Yöntem ve Araştırma*. Bağlam Yayıncılık.
- Mangan, L. (2020). *Feminizm kitabı*. (A. F. Yıldırım, Çev.). Alfa Yayınları.
- Marshall, G. (2021). *Sosyoloji Sözlüğü*. (O. Akınbay ve D. Kömürcü, Çev.). Sanat ve Bilim Yayınları.
- Marx, K. (1979). *Ekonomi politiğin eleştirisine katkı*. (S. Belli, Çev.). Sol Yayınları.
- Marx, K. Engels, F. ve Lenin V. I. (1979). *Kadın ve aile*. (Ö. Ünal, Çev.). Sol Yayınları.
- Önal, S. (1990). *Aile Sosyolojisi*. Ege Üniversitesi Basımevi.
- Poster, M. (1989). *Eleştirel aile kuramı*. (A. Gürsoy Tezcan, Çev.). Ayrıntı Yayınları.
- Sevim, A. (2005). *Feminizm*. İnsan Yayınları.
- Tong, R. ve Botts, T. F. (2021). *Feminist düşünce*, (B. Sumer Aydaş, Çev.). Sel Yayıncılık.
- Tüm İktisatçılar Birliği Araştırması. (1975). *Türkiye'de Kadının Sosyo-ekonomik Durumu*. Tüm İktisatçılar Birliği Yayınları No: 13.
- Uğurlu, E. G. (2013). Anelik rolünün öğrenilme sürecinde medyanın yeri. *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1(34), 1-24.
- Zeybekçiöglü Dünder, Ö. (2012). Toplumsal cinsiyet rollerinin televizyon reklamlarına yansımaları, *Felsefe ve Toplumsal Bilimlerde Diyologlar*, 5(1), 121-136.

Extended Summary

A family is a group of people connected by blood, sexual or legal ties. The family changes over time. In other words, as society changes, the family also changes. Thus, the family institution is divided into extended family and nuclear family. Extended family is a type of family where relatives such as grandparents, aunts and uncles live together. The nuclear family is simply a unit or an institution consisting of mother, father and children. The position of women in the family has undergone many changes from past to present. The reason for this is the change in social values. When we come from the past to the present, we can clearly see the change in the position of women in the family. With the emergence of industrialization, significant differences emerged between men and women in terms of social roles. Thus, the concept of "housewife" has become a concept created by industrialization. With industrialization and urbanization, women are divided into women who work with paid labor power and women who work with unpaid labor power. Some problems arise for women working with unpaid labor power. These problems are based on gender inequality between men and women. The reason for this inequality is society. In other words, society treats men and women separately and imposes different responsibilities. In this study, we intend to understand the problems experienced by housewives by addressing the role they play in their domestic life, their sociological situation, their interaction with their circle of friends and social media. Thus, in the sociological dimension of housewifery, it is necessary to understand how the mother's relationship with her child and her husband is. In addition to these, women who spend a lot of time at home experience a socialization through social media. In addition, organizations such as neighborly relations, golden days or friend meetings are also effective in the socialization of women. In this study, we will try to discover how women socialize and the factors that affect their socialization. The study will be associated with Marxist Feminist theory. This theory emerged under the influence of the theories of Friedrich Engels and Karl Marx. By associating the factors related to the roles played by housewives with this theory, the answer to the question "I wonder if these women today would see housewifery as a problem if they worked for a wage?" will be sought.

In this research conducted with housewives, the results regarding housewives' thoughts about housewifery, their relationships within the family and their roles in the division of labor within the family, and how housewives use social media are as follows; Reasons for choosing housewifery: Reasons such as education level, spouses not allowing it, being a mother and the woman choosing to be a housewife and take care of her children. It has also been observed that although housewives have negative views about housewifery, they also have positive views. Regarding negative views, some women see themselves as robots or apprentices. Some women stated that housewives should not be underestimated and that being a housewife is a professional profession. They also said that in the division of labor within the family, as much as housewives are helped,

there are also children and spouses who do not help and do not accept their responsibilities. However, although the number is limited, some wives and children help housewives. When it comes to housewives' family relationships, some women stated that they resolved the issues by taking a solution-oriented approach. But generally the problems were not explained, rather they expressed how they were and what they did in a superficial way. Only the problems experienced with the spouses' families were expressed very clearly. That's why one of the biggest shortcomings in our research was that housewives did not meet with their husbands. We observed that housewives always have an obligation to do housework, they try to complete the existing work, and when they cannot do enough, they feel like they are inadequate. The information we get about housewives on social media is superficial. Because most of the interviewed participants do not use social media enough to kill the day, their results are limited. Because most women here are mothers, the topic they discuss most with their children is social media. That's why social media is a platform where housewives feel uncomfortable and even perceived as showing off. According to housewives, social media is good when used well and bad when used badly. The point we worry about for housewives is the economy. Because there are opinions that if housewives earn income from their work, their satisfaction and attitudes will change. Housewives want to feel valued and have an income to be rewarded for their efforts. They see their labor as invisible labor. Finally, participants frequently used the expression "the work is never finished" during our interviews. This revealed the sociological dimension of our study.